

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Αισχύλου «Πέρσαι»

από τη Θεατρική Ομάδα Omicron 2

Μετάφραση: Παναγιώτης Μουλλάς. **Σκηνοθεσία:** Σταύρος Σ. Τσακίρης. **Σκηνικά-κοστούμια:** Gabriela Neuman. **Μουσική προετοιμασία:** Katrin Robin. **Παίζουν:** Νόνη Ιωαννίδου, Μαριάνθη Σοντάκη, Νίκος Σαρόπουλος, Ανδρέας Κουτσοурέλης, Νίκος Γιαχαλής, Ευρυδίκη Ψαλτίδου, Ολγα Παππά, Χρίστος Μαλάκης, Δημήτρης Αντωνιάδης.

ΜΙΑ από τις μεγάλες χαρές των πωρωμένων θεατρόφιλων είναι η αναταλλαγή απόψεων για την παράσταση που μόλις έχει τελειώσει. Τα «μ' άρεσε, δε μ' άρεσε» δίνουν και παίρνουν. Οι εντυπώσεις, νωπές, αταξινόμητες, αποτελούν βάση για παρακινδυνευμένες γενικεύσεις. Το βραχύχρονο αποτύπωμα του θεάματος σαφώς διαφέρει απ' αυτά που θα συγκρατήσει μακρόχρονα η πάντα επιλεκτική μας μνήμη. Διαπίστωσα, λοιπόν, ότι οι «Πέρσες» του Αισχύλου της Θεατρικής Ομάδας Omicron 2 με σκηνοθέτη το Σταύρο Τσακίρη προκάλεσαν απόψεις διαμετρικά αντίθετες. Βέβαια, αυτό συμβαίνει συχνά στις περιπτώσεις πρωτοποριακών παραστάσεων, όπου οι τολμηρές καινοτομίες διαχάζουν το κοινό σε «συντηρητικούς» και «προχωρημένους». Μόνο που αυτή τη φορά η διαχωριστική γραμμή των αυθόρμητων οπαδών και κατακριτών της παράστασης δεν διέγραφε απλή ευθεία, αλλά πιο περίπλοκη διαδρομή. Θάλαγα, ότι την παράταξη των οπαδών αποτελούσαν άνθρωποι που δήλωναν μπουχτισμένοι με τις παραδοσιακές φόρμες που χρησιμοποιούνται για τις παραστάσεις του αρχαίου δράματος, ενώ απέναντί τους έστεκαν άλλοι που δεν εντυπωσιάστηκαν με τον κραυγαλέο μορφικό νεωτερισμό της παράστασης του Τσακίρη έχοντας να υποβάλουν πολλές αναπάντητες από την παράσταση ερωτήσεις.

Μάλλον, προδόθηκα από το επίθετο «κραυγαλέος» και θα ομολογήσω πως έχω κι εγώ τις αμφιβολίες μου αν η δεσπόμενη φορμαλιστική ιδέα της παράστασης που εκφραζόταν στη μορφή και τη συμπεριφορά του χορού άξιζε τις θυσίες που υπέστη το έργο. Η διόγκωση του ρόλου του χορού είχε ως αποτέλεσμα να διαλυθούν μέσα στο απρόσωπο πλήθος οι ρόλοι της Άτοσσας, του Δαρείου, του Ξέρξη, οι αφηγήσεις του Αγγελιαφόρου. Ναι, αντιλαμβάνομαι τη σκηνοθετική ιδέα — οι κρεατομηχανές του πολέμου αφαιρούν από τον άνθρωπο το πρόσωπο, η προσωπικότητα δε μετράει ούτε στις αναφορές στους τρομακτικούς αριθμούς της στρατιωτικής δύναμης του κατακτητή, ούτε στις χιλιάδες θυμάτων. Αντιλαμβάνομαι επίσης ότι σ' αυτή την τραγωδία δρα ο χορός των Πιστών, των δίχως άποψη στηριχτών του καθεστώτος του Ξέρξη που έχοντας μείνει στην Περσία συμπάσχουν με την εκστρατεία του βασιλιά τους στην Ελλάδα. Τα κοστούμια της Gabriela Neuman αφαιρούν κάθε ταυτότητα από τα μέλη

του χορού, δε δηλώνεται ούτε εθνικότητα, ούτε εποχή, ούτε φύλο. Το διαχρονικό, το απρόσωπο, το άβουλο παραπέμπει στο Γαίτη ή μάλλον στο Λάππα. Ετσι και στο κείμενο του Αισχύλου ο λόγος του χορού ρέει γεμάτος αγωνία και αναμονή, όμως (και είναι εδώ που εντοπίζω την κύρια απόκλιση της σκηνοθετικής γραμμής από την κίνηση της Αισχύλειας ιδέας) οι αγγελικές ρήσεις, το όνειρο της Άτοσσας, οι προφητείες του Δαρείου, ο θρήνος του Ξέρξη είναι σαν βράχοι, πάνω στους οποίους σπάνε τα χορικά μέρη και αλλάζουν την κατεύθυνση της ροής τους. Η παράσταση έχει ισοπεδώσει το λόγο χωρίς να φαίνονται οι συγκρούσεις και οι κορυφώσεις, η απουσία των προσώπων έχει αλλοιώσει το Αισχύλειο σχέδιο.

Η πολύ ωραία μετάφραση του Παναγιώτη Μουλλά αποδυναμώθηκε με τη συνεχή διάσπαση του λόγου μεταξύ των μελών του χορού και τον επίμονο συγχρονισμό του λόγου με την κίνηση. Προσωπικά δεν μπορούσα να διαβάσω το κινησιακό σχέδιο, όπως και το ασταμάτητο παιχνίδι με τις καρέκλες που ό,τι και να συμβόλιζαν (την Περσική κρατική μηχανή;) επισκίαζαν το συχνά βαρυσήμαντο κομμάτι κειμένου ή συγκρούονταν μαζί του. Η σκηνή του ανακαλέματος του νεκρού Δαρείου εντυπωσίασε πολλούς, θύμιζε όμως έντονα τα αυτομαστιγώματα των φανατικών μουσουλμάνων και αυτό ερχόταν σε αντίθεση με την αρχική απρόσωπη και άχρωμη παρουσίαση του χορού. Η ίδια αντίθεση υπήρχε μεταξύ της μηχανικά άλογης κίνησης και των ξαφνικά ζεστών και μελωδικών τραγουδιών από τη Γεωργία και των πολύ εθνικά συγκεκριμένων μοτίβων από το Ιράν.

Το αντιπολεμικό μήνυμα είναι σίγουρα από τα πιο διαχρονικά που έχουν στείλει οι Αρχαίοι Έλληνες δραματικοί ποιητές και οι «Πέρσες» πετυχαίνουν να το μεταβιβάσουν ίσως σαν κανένα άλλο έργο χάριν του μεγαλοφυούς σχεδίου του Αισχύλου να παρουσιάσει τον πόλεμο σε δυο «πράξεις» — πρώτα ως τρομακτική κάθοδος των μυρίων κατακτητών του τυφλού στην έπαρση του Ξέρξη και μετά ως αντίθετη πορεία της καταστροφής και ταπείνωσής του. Η παράσταση δεν αποδίδει αυτό το σχέδιο και δεν μπορώ να πιστέψω πως οποιαδήποτε νεωτεριστική φορμαλιστική πρόταση μπορεί να το αντισταθμίσει. ●